

Anne Britt Djuve

Evaluering av prosjektet «Ressurssenter for pakistanske barn»

Anne Britt Djuve

**Evaluering av prosjektet
«Ressurssenter for pakistanske barn»**

© Forskningsstiftelsen Fafo 1998
ISSN 0804-5135

Innhold

1 Bakgrunn.....	2
2 Målsettinger for ressurscenteret – problemstillinger for evalueringen	3
3 Datagrunnlag og metode	5
4 Virksomhetsplanen for 1997.....	6
5 Rapportert virksomhet 1997	8
6 Foreldrenes erfaringer med senteret	14
7 Offentlige etaters erfaringer med senteret.....	17
8 Avslutning.....	18

1 Bakgrunn

Ressurssenteret for pakistanske barn er i dag en frittstående, ideell stiftelse med formål «å drive aktivt arbeid for å styrke innvandrerbarns stilling og lette tilpasning og integrering i det norske samfunnet...» (vedtekter for stiftelsen Ressurssenter for pakistanske barn). Senteret ble etablert i 1992 som et samarbeidsprosjekt mellom Barne- og familiedepartementet, Oslo kommune og Pakistansk Arbeiderforening. I årene 1992 til 1996 hadde Oslo kommune arbeidsgiveransvar og faglig ansvar for driften. I denne perioden fikk senteret et statlig tilskudd innenfor rammen av Barne- og familiedepartementets bevilgninger til ungdomstiltak i større bysamfunn. Det pågår for tiden en egen evaluering av tiltakene som fikk slike midler (Terje Isachsen, Nova). Driften av ressurssenteret i perioden 1992–1996 omfattes av Isachsens arbeid.

Aslam Ahsan, som har vært prosjektleder for senteret siden starten i 1992, ble høsten 1996 ekskludert fra Pakistansk Arbeiderforening. I forbindelse med tildeling av kommunale integreringsmidler for 1997 søkte både Aslam Ahsan og Pakistansk Arbeiderforening om midler til å drive senteret videre. Oslo kommune valgte å bevilge midler til Aslam Ahsan, under forutsetning av at senteret ble organisert som en stiftelse med et eget styre. Fra 1997 ble derfor driften av senteret overtatt av en nyetablert stiftelse, som tok navnet Ressurssenteret for pakistanske barn. Oslo kommunes beslutning om å bevilge midler til Aslam Ahsan framfor til Pakistansk Arbeiderforening, har vakt sterke reaksjoner i deler av det pakistanske miljøet. Konflikten mellom senterets leder og arbeiderforeningen er ikke tema for denne evalueringen. Grunnen til at den likevel nevnes innledningsvis, er at konflikten ifølge senterets leder har hatt stor innvirkning på senterets virksomhet i 1997, og dessuten må forventes å farge oppfatningene blant pakistanere i Norge av senterets arbeid.

Ressurssenteret v/Aslam Ahsan søkte den 30.10.96 om i alt 800 315 kroner fra Oslo kommunes tilskudd til integreringstiltak. Søknadsbeløpet skulle gå til dekning av lønnsutgifter til senterets leder i full stilling, prosjektmedarbeider i 1/2 stilling, prosjektsekretær i 80 prosent stilling samt driftsutgifter. Søknaden gjaldt drift av ressurssenteret i 1997. I henhold til søknaden er innvandrerbarn, fortrinnsvis pakistanske barn, målgruppe for senterets virksomhet. Tiltaket det ble søkt midler til, er beskrevet i virksomhetsplan for 1997, som er vedlagt søknaden. Virksomhetsplanen inneholder 12 tiltakspunkter, og det er disse punktene som sammen med målsettingen som er formulert i søknaden må ligge til grunn for evalueringen. For det første må det vurderes om punktene i virksomhetsplanen er egnet til å oppnå målsettingen, og for det andre må det vurderes hvordan planen er gjennomført og hvilke resultater virksomheten har ført til.

Driften i 1997 ble fullfinansiert av Oslo kommune, gjennom en bevilgning på 485 000 kroner fra potten for kommunale integreringstiltak. I tillegg ble det satt av 75 000 kroner til en uavhengig evaluering av driften i 1997. Våren 1998 fikk Forskningsstiftelsen Fafo i oppdrag å utføre evalueringen, innenfor en ramme på ett forsker-månedsværk. Rapporteringen fra prosjektet skjer i form av dette notatet.

2 Målsettinger for ressurscenteret – problemstillinger for evalueringen

En evaluering av denne typen må nødvendigvis ta utgangspunkt i de målsettinger senteret har, og *vurdere i hvilken grad aktiviteten ved senteret bidrar til å nå disse målsettingene*. Den overordnede målsettingen er som nevnt å lette integreringsprosessen for innvandrerbarn. I søknaden fra ressurscenteret til Oslo kommune om midler til driften i 1997, spesifiseres målsettingen til: «*Å mobilisere ressurser som finnes rundt pakistanske barn og ungdom, for å styrke deres stilling og lette tilpasning og integrering i det norske samfunn*» (Søknad fra Ressurscenteret v/Aslam Ahsan til Oslo kommune, 30.10.96). Integrering er imidlertid et vidt begrep og trenger en presisering for å være anvendelig som utgangspunkt for en evaluering. De videre formuleringene av målsettinger i senterets vedtekter gir en pekepinn på hva som her menes med integrering:

- samhandling og dialog mellom ulike etniske minoritetsgrupper og storsamfunnet
- bedre oppvekstvilkår, herunder
deltakelse i fritidsaktiviteter, sunnhet og helse, kontakt skole-hjem, forebyggende virksomhet ift rusmisbruk og kriminalitet

Under overskriften «formål» i senterets vedtekter nevnes dessuten:

- praktisk bistand til vanskeligstilte familier
- initiativ til kartleggings- og forskningsprosjekter for å synliggjøre den faktiske situasjonen.

Ut fra formuleringene i søknaden og i senterets vedtekter forstår vi det som at hensikten med å mobilisere ressursene rundt pakistanske barn og ungdommer, er at dette skal bidra til økt samhandling mellom etniske minoriteter og storsamfunnet, samt til å bedre innvandrerbarnas oppvekstvilkår.

En sentral problemstilling for en evaluering av senteret blir dermed: I hvilken grad bidrar aktiviteten ved senteret til økt samhandling mellom ulike etniske grupper, og til bedre oppvekstvilkår for pakistanske barn?

Denne problemstillingen er imidlertid vanskelig å belyse direkte. Dette ville kreve måling av samhandling og oppvekstvilkår over tid, samtidig som effektene av senterets virksomhet må isoleres fra alle andre forhold som påvirker samhandling og oppvekstvilkår. Dette ville være en metodisk utfordring selv for et langvarig og omfattende forskningsprosjekt, og er åpenbart umulig å gjennomføre innenfor de svært begrensede rammene for dette prosjektet. Vi er derfor henvist til å undersøke hva slags oppfatninger ulike brukergrupper og andre som har kontakt med senteret har av nytten av virksomheten.

Vi hadde i utgangspunktet planlagt å undersøke hvordan pakistanske ungdommer selv opplever nytten av senterets virksomhet. En rask gjennomgang av virksomhetsplaner og årsrapporter fra senteret viste imidlertid at senteret i liten grad har tiltak som er rettet direkte mot pakistanske barn og ungdommer. Tiltakene er i all hovedsak rettet mot skoler, politiet, Oslo kommune/bydelene, barnevernet og pakistanske foreldregrupper. Vi har derfor fokusert oppmerksomheten på disse brukergruppene.

I en evaluering av bruk av offentlige midler er det også naturlig å vie noe oppmerksomhet til i hvilken grad midlene er brukt etter forutsetningene. Den planlagte bruken av midlene er beskrevet i virksomhetsplanen for 1997, som er vedlagt søknaden om midler til drift i 1997. De to sentrale problemstillingene for prosjektet blir dermed:

- 1 *I hvilken grad opplever pakistanske foreldre, skolene, politiet, bydelene og barnevernet at senterets virksomhet bidrar til økt samhandling mellom ulike etniske grupper, og til bedre oppvekstvilkår for pakistanske barn?*

Delproblemstillinger:

- Hvordan oppleves samarbeidet med senteret?
 - Opplever skole, politi og bydeler at samarbeidet med de pakistanske foreldrene har blitt lettere som følge av senterets virksomhet?
 - Hvor kjent er senteret blant pakistanske foreldre, og hva slags nytte har de av virksomheten der?
- 2 *I hvilken grad samsvarer bruken av midlene med det som er beskrevet i virksomhetsplanen for 1997?*

3 Datagrunnlag og metode

Rapporten bygger på virksomhetsplaner, årsrapporter og stiftelsesdokumenter fra ressurscenteret, samt samtaler med de ansatte ved senteret (det vil si senterets leder og en person som er tilknyttet senteret gjennom amo-midler), representanter for politiet, grunn- og videregående skoler, ansatte i barnevernet, bydelsadministrasjonen i bydel 6, tre representanter fra Pakistansk Arbeiderforening samt intervjuer med pakistanske foreldre. Fra ressurscenteret har vi også innhentet noe mer detaljert informasjon om en del av tiltakene som er beskrevet i årsrapporten.

For å belyse problemstilling 2 vil vi sammenholde den planlagte driften i 1997 slik den er beskrevet i virksomhetsplanen for 1997, med årsrapporten for 1997. I tillegg benyttes informasjon fra ulike informanter, og tilleggsopplysninger innhentet fra senteret.

For året 1997 inneholdt virksomhetsplanen 12 punkter:

1. Sommerskole for barn fra 1–6 klasse. 4–5 uker i sommerferien.
2. Etablering av 001 Forum; et samarbeidsorgan mellom innvanderorganisasjoner, Oslo politikammer og Oslo kommune.
3. Oppsøkende virksomhet i forhold til borettslag.
4. Kvinnerettet hjemmebesøktstjeneste for å styrke mors kunnskap om skole og nærmiljø.
5. Klassebesøk, der blant annet kriminalitet, vold og skoleprestasjoner drøftes.
6. Foreldremøter. Være med på å avholde foreldremøter, slik at samarbeid skole-hjem styrkes.
7. Oppsøkende virksomhet i forhold til barnevern, politi, skoler, bydeler og sektorer som arbeider direkte med barn og ungdom.
8. Erfaringsformidling, skriftlig og muntlig.
9. Bistand (råd/veiledning) til politiet, skoler, bydeler, borettslag og organisasjoner.
10. Påskeåpent: Ressurscenteret holdes åpent for ensomme nordmenn og innvandrere i påskehøytiden.
11. Barnevernet. Direkte kontakt, råd og veiledning.
12. Diverse (ungdomspolitiske høringsuttalelser, daglige henvendelser, deltakelse i eksterne møter, ivaretagelse av barns rettigheter i utlendingssaker.

Drøftingen av problemstilling 1 vil basere seg på en evaluering av den faktiske virksomheten ved senteret, slik den er beskrevet i årsrapporten for 1997, samtaler med senterets leder, erfaringer innhentet fra senterets kontakter i norske offentlige etater samt intervjuer med pakistanske foreldre.

4 Virksomhetsplanen for 1997

I dette avsnittet vil vi presentere hovedtrekkene i ressurscenterets virksomhetsplan for 1997. I tabell 4.1 presenterer vi hvert av punktene i planen sammen med en beskrivelse av hva slags program virksomhetsplanen legger opp til under hvert punkt, samt senterets egen begrunnelse for å prioritere området.

Det vises dessuten til en referansegruppe for senteret bestående av representanter fra Oslo politikammer, Skolesjefen, flyktninge- og innvandreretaten i Oslo kommune, bydel 4, bydel 6, det byomfattende barnevernssekretariatet og en «representant for brukere».

En vurdering av i hvilken grad disse tiltakene er egnet til å mobilisere ressurser rundt pakistanske barn på en slik måte at det virker integreringsfremmende, må nødvendigvis bli svært skjønnspreget. En umiddelbar reaksjon er at til å bære navnet «Ressurscenter for pakistanske barn» er det overraskende at svært få av tiltakene er rettet direkte mot barn. De tiltakene som i størst grad er direkte rettet mot barn, er klassebesøkene og sommerskolen. Sommerskolen er et tilbud til både norske barn og barn med innvandrerbakgrunn. Sommerskolen arrangeres av bydel 6 og blir ikke, som det noe unøyaktig er formulert i virksomhetsplanen, gjennomført som et samarbeidsprosjekt mellom ressurscenteret og bydelene, skolene og hjemmene. Derimot er senterets leder på klassebesøk blant de yngste elevene på forsommeren, og deltar på foreldremøter i forkant av sommerskolene for å informere de pakistanske foreldrene om tilbudet. Senterets virksomhet i forbindelse med sommerskolen er dermed ikke direkte rettet mot barna.

To av tiltakene er rettet mot foreldregruppa, nemlig den kvinnerettede hjemmebesøksgruppa, og foreldremøter. Denne virksomheten kan lett begrunnes ut fra senterets målsetning om å mobilisere ressurser som finnes rundt barnet.

Hele seks av tiltakene er rettet mot norske etater og organisasjoner: Politi, utlendingsmyndighetene, skoler, barnevern og borettslag. (Riktignok beskriver disse seks tiltakene delvis samme type aktivitet.) Vi kan være med på at skoler, barnevern og i visse tilfeller politiet representerer ressurser som kan mobiliseres til gode for barnet. Det er noe vanskeligere å finne gode begrunnelser for at utlendingsmyndighetene og borettslag kan ha en slik rolle. Likevel er det selvsagt slik at foreldrenes livsvilkår påvirker barnas oppvekstvilkår, og at konflikter i et bomiljø også vil kunne få konsekvenser for barna. Ut fra en slik argumentasjon er det imidlertid knapt noen grenser for hva slags tiltak som kan defineres som til beste for barna.

Punkt nummer 10: påskeåpent er etter vår mening det av punktene i planen som har minst med integrering av innvandrerbarn å gjøre. Senterets leder begrunner tiltaket med at det gir senteret generell oppmerksomhet og «goodwill».

Oppsummeringsvis kan vi si at alle de planlagte tiltakene isolert sett virker gode og fornuftige, men at det for en del av tiltakene er vanskelig å få øye på veien mellom tiltaket og målsettingen om å mobilisere ressurser rundt innvandrerbarn. Tiltakene er vel så mye tilpasset norske myndigheters behov for informasjon om og kontakt med

Tabell 4.1 Virksomhetsplan 1997

Område:	Senterets program for 1997:	Senterets begrunnelse for tiltaket:
1. Sommerskole:	1: Senteret skal i samarbeid med bydeler, skoler og hjemmene gjennomføre sommerskole av 4–6 ukers varighet for barn fra 0. til 6.klasse. 2: Presentere modellen med sommerskole for andre bydeler.	Styrke barnas norskkunnskaper gjennom norskundervisning, utflukter og institusjonsbesøk. Styrke kontakten mellom barn og foreldre av ulike etniske minoriteter og norske barn og foreldre.
2: Samarbeidsorgan mellom innvandrerorganisasjoner, Oslo politikammer og Oslo kommune:	Ta initiativ til et slikt organ.	
3: Borettslag:	1: Drive oppsøkende virksomhet 2: Bidra med skriftlig og muntlig informasjon	Styrke gjensidig kontakt, formidle kunnskap og informasjon om f.eks. vedtekter, dugnader, rettigheter og plikter.
4: Kvinnerettet hjemmebesøktjeneste	Videreføre en kvinnerettet hjemmebesøksordning som er igangsatt i Tøyen skoles inntaksområde. Etablere nabokvinnegrupper.	Styrke mors kunnskap om skole og nærmiljø gjennom personlig kontakt, slik at hun bedre kan fungere som omsorgsperson for sine barn.
5: Klassebesøk	Alene eller sammen med politiet gjennomføre klassebesøk der lavalderkriminalitet, vold og betydningen av eksamenskarakterer drøftes.	
6: Foreldremøter	Arrangere felles foreldremøter av «informativ og integreringsmotiverende karakter».	Styrke samarbeid mellom hjemmene og skolen og kontakt mellom norske foreldre og innvandrerforeldre
7: Oppsøkende virksomhet	Arrangere kontakt- og informasjonskurs for barnehager, skoler, barnevern, politi, bydeler og sektorer som arbeider direkte med barn og ungdom. Tilsvarende møter skal også arrangeres for pakistanske menigheter, organisasjoner og foreldregrupper.	Styrke kunnskapen om pakistanske barns kulturelle bakgrunn. Styrke pakistaneres kunnskap om nærmiljø, barnas behov og samfunnet generelt, samt gi «integreringsmessig motivasjon».
8: Erfaringsformidling	Skal skje skriftlig og muntlig.	
9: Bistand (råd/veiledning)	1: Yte bistand til politiet, skoler, bydeler, borettslag og organisasjoner (det er ikke spesifisert hva slags bistand som skal gis, eller hvordan virksomheten under dette punktet skiller seg fra f.eks. punktene 3,5 og 8.	
10: Påskeåpent	Avholde arrangement for eldre og ensomme nordmenn og innvandrere i påskeuka.	
11: Barnevernet	1: Bistå barnevernet i enkeltsaker. 2: Følge opp enkelte saker med hjemmebesøk. 3: Bistå pakistanske familier som henvender seg til senteret i forbindelse med barnevernssaker. 4: Informere om det norske barnevernet på foreldremøter.	
12: Diverse	1: Være høringsinstans for ungdomspolitiske høringsrunder. 2: Respondere på daglige henvendelser. 3: Delta i eksterne møter. 4: Ivareta barnas rettigheter i utlendingssaker.	

pakistanske miljøer, som å tilføre pakistanske barn ressurser. En slik praksis kan likevel forsvares ut fra en tanke om at det er viktig for pakistanske barn at norske offentlige etater har god kunnskap om pakistanske barn og deres oppvekstvilkår, samt at samarbeidet mellom pakistanske foreldre og skole, politi og barnevern bedres. Det kan imidlertid stilles spørsmål ved ønskeligheten av at én og samme person skal være eneste kontaktpunkt og ressursperson for så mange og ulike brukergrupper.

5 Rapportert virksomhet 1997

I dette avsnittet vil vi gjennomgå virksomheten ved senteret slik den er rapportert i årsrapporten fra 1997, og i samtaler og brevveksling med senterets leder. Vi vil også sammenholde den faktiske virksomheten med virksomhetsplanen som lå til grunn for søknaden om kommunale midler.

I årsrapporten redegjør ressurs-senteret innledningsvis for sin opplevelse av konflikten med Pakistansk Arbeiderforening. I henhold til redegjørelsen ble Aslam Ahsan utsatt for bakvaskelseskampanjer fra Pakistansk Arbeiderforenings side, og konflikten tilspisset seg i den grad at han fryktet for sin personlige sikkerhet. I årsrapporten heter det at Pakistansk Arbeiderforening hadde til hensikt å «radere ut senterets leder». Ifølge årsrapporten og samtaler med Aslam Ahsan var dette den direkte foranledning til at Aslam Ahsan ble sykmeldt fram til våren -97. Dette medførte at senteret ikke åpnet før i august -97.

I årsrapporten heter det videre at gjenåpningen av senteret ble vanskeliggjort av at Pakistansk Arbeiderforening hadde sine lokaler i umiddelbar nærhet. Den første tiden etter gjenåpningen gikk tiden med til å oppsøke folk (dvs pakistanske familier) i hjemmene «for å forklare fakta i saken og tilbakevise de grunnløse ryktene», gjenteblere kontakt med de norske samarbeidspartnerne, «oppfølging av tiltak» (uten nærmere spesifisering) samt å bygge opp økonomi og regnskapsrutiner.

Representanter for Pakistansk Arbeiderforening gir en ganske annen framstilling av hendelsesforløpet. I tillegg mer enn antyder de at innholdet i årsrapporten fra senteret ikke gir en sannferdig beskrivelse av senterets virksomhet. Vi verken kan eller vil ta stilling til konflikten mellom Aslam Ahsan og Pakistansk Arbeiderforening. Vi har dessuten få muligheter til å etterprøve innholdet i årsrapporten, og velger inntil det motsatte er godtgjort å legge til grunn at årsrapporten for 1997 gir en sannferdig beskrivelse av virksomheten innenfor de 16 punktene som er omtalt.

Bemanning 1997

Senterets leder har vært ansatt på heltid fra august. Fra oktober har det dessuten vært en medarbeider på arbeidsmarkedstiltak tilknyttet senteret. Regnskapsfunksjonen er satt ut til Herkules regnskapsbyrå.

Årsrapporten beskriver følgende aktiviteter:

01: Foreldremøter

Det er ikke avholdt foreldremøter på skolene. Det angis imidlertid at det er avholdt fire møter med pakistanske foreldre og to møter med somaliske foreldre. I brev til Fafo av 18.08.98 spesifiseres møtene slik:

Somaliske foreldre:

Dato:	Sted:	Tema:	Antall deltakere:
1.9.	Ressurssenteret	Ungdomskriminalitet	16
5.12.	Skippergt 14	Foreldrerollen/oppfølging	35

Pakistanske foreldre:

Dato:	Sted:	Tema:	Antall deltakere:
28.9.	Ressurssenteret	Foreldreansvar/orientering om senteret (konflikt)	32
30.8.	Hovsetervn 86a	Foreldreansvar/orientering om senteret (konflikt)	12
20.10.	Rugvn 73	Samarbeid skole/hjem	10
5.11.	Ressurssenteret	Ideen til urdu brosjyre	6

02: Kriminalitetsforebyggende arbeid

Ungdommer som opplevde at de selv var i truede situasjoner, henvendte seg i enkelte tilfeller til senteret. Senteret tok også kontakt med en del foreldre og fikk informasjon om at foreldrene vet lite om det som skjer ute i ungdomsmiljøer. Det ble på denne bakgrunn etablert en gruppe på 12 foreldre. Foreldregruppa fikk situasjonen beskrevet av skolene og politiet på et møte på senteret. Det ble gjennomført 5 skolebesøk av senteret, 2 skolebesøk av foreldregruppa, 5 kontakter med foreldre og 3 kontakter med voldsoffer/ungdom.

Ordningen med skolebesøk av foreldregruppa ble i henhold til de to videregående skolene som gjorde forsøk med ordningen, avvirket fordi den fikk utilsiktede negative konsekvenser. Dette besto i hovedsak av at det ble opplevd som belastende av enkelte pakistanske elever at det strømmet informasjon om dem fra foreldregruppa til andre deler av det pakistanske miljøet. Blant annet ble noen elever urettmessig beskyldt for skulking, fordi de var blitt observert i skolens kantine i en fritime.

03: Kontakt med menighetene

Det ble avholdt fire møter med menighetene angående muligheten for å arrangere leksehjelp for barna i moskeene. Ordningen er per dato ikke kommet i gang.

04: Sommerskole

Ressurssenterets rolle er å bistå med råd og veiledning samt yte praktisk hjelp i ulike stadier. Det ble avholdt et møte den 18.11. i ressurscenterets lokaler. 12 bydeler var invitert (det framgår ikke hvor mange som deltok).

05: Initiativ til etablering av 001 Forum, samarbeidsprosjekt mellom Oslo kommune, politiet og innvandrersamfunn

Senteret har i henhold til samtaler og brevveksling med Aslam Ahsan brukt mye tid på denne saken. Både politiet og Oslo kommune har imidlertid uttrykt at de per i dag ikke er interessert i et slikt organ, og at behovet for kommunikasjon kan dekkes gjennom eksisterende samarbeidsorganer.

06: Tverrkulturelt kontaktmøte

Det ble arrangert en julelunsj med 67 deltakere.

07: Valginformasjonsmøte

Ressurssenteret hadde hovedansvaret for møteinnkalling og avvikling. Det var 230 deltakere på møtet, deriblant sentrale personer fra samtlige politiske partier.

08: Informasjon

Senteret fikk tilsagn om økonomisk støtte fra Barne- og familiedepartementet, Kommunaldepartementet og Helsedirektoratet til å starte opp urdusendinger i Oslo lokal TV. Oslo kommune bevilget dessuten 200 000 kroner til prosjektet. Ifølge årsrapporten vedtok Stortinget en lokalkringkastingsmodell som utelukket prosjektet. På forespørsel om hvilke bestemmelser i lokalkringkastingsmodellen som utelukket prosjektet, svarer ressurscenterets leder at dette kan han ikke svare på, men at Arbeiderpressen fikk konsesjon for sendinger etter en modell som ekskluderte programmer for ideelle organisasjoner. Ressurssenteret har nå skrinlagt prosjektet og tilbakebetalt bevilgningene.

Det er utarbeidet en informasjonsbrosjyre om innvandrerbarns oppvekst i Norge på norsk, urdu og somali.

En planlagt informasjonsbrosjyre om «nærmiljø, et felles ansvar» er ifølge senterets leder blitt nedprioritert som følge av manglende kapasitet.

Det er også tatt initiativ til en innvandreravis for urdu- og somaliprøklige beboere i bydelene 4, 5 og 6. Målsettingen er å formidle informasjon på målgruppas eget språk, for å stimulere til økt deltakelse og kunnskap om tiltak og aktiviteter i bydelene. Det er søkt om midler fra «Oslo-øst pakken» til dette.

09: Kontaktmøter/ seminarer

I årsrapporten listes det opp møter med

- 4 norske organisasjoner
- 3 pakistanske organisasjoner
- 3 innvandrerorganisasjoner
- 4 offentlig etater
- 3 skoler
- 3 med politiet
- 4 med rådhuset
- 5 dagsseminarer
- 7 diverse

På forespørsel spesifiseres møtene til:

Norske organisasjoner:

Dato:	Sted:	Tema:	Organisasjon:
?	Grand Hotel	Arbeidsliv og innvandrere	Rotary Klubb
22.9 og 13.11.		Rusmidler og muslimer	IOGT i Norge
15.10.	Solheimgt 2	Innvandrere og arbeidslivet	Rotary Klubb

Pakistanske organisasjoner:

Dato:	Sted:	Tema:	Organisasjon:
28.8	Ressurssenteret	Orientering om senteret	Islamabad Rawalpindi Welfare Society
3.9.	?	Samarbeid	Norsk Pakistansk samfunn
24.8	Universitetsplassen	Oppvekstvilkår	Antirasistisk senter

Innvandrerorganisasjoner:

Dato:	Sted:	Tema:	Organisasjon:
22.12.	Ressurssenteret	001 Forum	Ghana Association
25.8.	Ressurssenteret	Valginformasjon	Rainbow Foundation
1.9. ?	Somalisk ressurs og rehab-senter	Planlegging av møte 7/9	Rainbow Foundation

De øvrige møtene har vi ikke mottatt noen spesifisering av.

10: Barnevernet

Under dette punktet listes det opp henvendelser fra barnevernet, hjemmebesøk, innskriving på skolene, innskriving på Rosenhoff, henvendelser fra familier, henvendelser fra advokater, oppfølgingssaker, tvangsgiftermål, uttalelser, sakkyndig i retten og «andre».

Det er noe uklart hva innskriving på skolen og henvendelser fra familier har med barnevernet å gjøre. På oppfordring spesifiserer senteret kontaktene med barnevernet til sammen fire henvendelser fra Ryen og Grorud barnevern, en forespørsel fra Vestli barnevern om studierapporten fra reisen til Pakistan som Aslam Ahsan for noen år tilbake arrangerte for norske politikere, byråkrater og ansatte i relevante offentlige etater, og en henvendelse om en tvangsgiftesak fra et fjerde barnevernkontor (vi har her utelatt navnet på barnevernkontoret av personvern hensyn). Det har også vært kontakter med tre utenbys barnevernkontorer.

Senteret har dessuten fast kontakt med en pakistansk familie i forbindelse med en sak der det var snakk om omsorgsovertakelse. Senteret bistår med hjemmebesøk, råd, veiledning og praktisk hjelp.

11: Boligsaker/ bomiljøer

Senteret får mange henvendelser fra barnerike pakistanske familier som bor svært trangt. Senteret har dessuten henvendt seg til 18 borettslag i Oslo for å hjelpe til med mobilisering av innvandrere til beboermøter. To av borettslagene har foreløpig vist positiv interesse.

12: Diverse saker og henvendelser

Listen inkluderer utlendingssaker, separasjon/samlivsbrudd, bortføring av barn til utlandet, kulturelle spørsmål, gjeldssaker, hjelp til oversettelse, hjelp til søknader, henvisninger til advokat, henvendelser fra studenter angående oppgaver, henvendelser fra norske media og to tilfeller av overføring av lik til utlandet.

13: Dansk transittvisum

Ressurssenterets leder engasjerte seg sterkt i saken om transittvisum for pakistanere som reiste via Danmark til Pakistan. I henhold til årsrapporten undersøkte senteret saken i EU-rådets sekretariat i Brussel, og var medvirkende til at saken ble lagt fram for og fulgt opp av Jagland-regjeringen.

14: Åpen service

Senteret er åpent for personlige og telefoniske henvendelser. I henhold til årsrapporten er det mest plagsomme anonyme sjikanerende telefoner og skriftlige henvendelser. Slike henvendelser beslaglegger mye av tiden.

Årsrapporten viser også til mange uanmeldte henvendelser fra pakistanere som ønsker råd og veiledning om saker som utlendingssaker, trygdeloven, skatter, barnevernssaker, samlivsbrudd og voldsproblematikk.

15: Oslo Øst: Tiltak for svakt språklige barn

Ressurssenteret har foreslått overfor byrådet at følgende tiltak blir prioritert:

- 1: Klasser på barnetrinnet med overvekt av innvandrerelever deles permanent i små grupper.
- 2: Systematiske informasjonstiltak på innvandrernes eget språk som styrker deres kunnskap om nærmiljø, helse, oppvekst, lokaldemokrati, likestilling, bomiljø og normer og verdier i samfunnet.

16: Aktivt deltatt i mediadebatten

Senterets leder har deltatt i mediadebatten og fremmet synspunkter som etter hans oppfatning kan bidra til å øke integreringstakten.

Referansegruppa som er nevnt i virksomhetsplanen for 1997 er ikke nevnt i årsmeldingen, og er heller ikke omtalt i senterets søknad om midler til drift i 1998. På forespørsel opplyser senterets leder at referansegruppa ikke er etablert ennå.

Senterets virksomhet slik den er beskrevet i årsrapporten og i samtaler med Aslam Ahsan, dekker de fleste punktene som inngår i virksomhetsplanen, selv om omfanget av virksomheten har vært lavt på enkelte punkter. Noen punkter har desuten fullstendig utgått. Dette gjelder punkt 4: Kvinnerettet hjemmebesøk, punkt 5: Klassebesøk, og punkt 10: Påskeåpent (ikke overraskende, siden senteret var stengt ved påsketider). De foreldremøtene (punkt 6) som er avholdt har ikke skjedd på skolene, og de oppfyller derfor i mindre grad målsettingen om å styrke samarbeidet hjem/skole, og kontakten mellom innvandrereforeldre og norske foreldre. Den manglende oppfølgingen av disse punktene bør ses i sammenheng både med at senteret ikke kom i drift før i august, og at summen som ble bevilget til senterets drift i 1997 var lavere enn den summen det ble søkt om. I forhold til punkt 2: Samarbeidsorgan

mellom innvandrersorganisasjoner, politi og Oslo kommune, har det vært nedlagt en del arbeid, uten at dette har ført til etablering av et slikt organ. Når det gjelder punkt 7: Oppsøkende virksomhet, kan en del av møtevirksomheten beskrevet under punktet kontaktmøter/seminarer se ut til å dekke noe av det som er beskrevet i planen. Vi har imidlertid ikke fått opplyst tid, sted, tema og møtedeltakere for møtene med offentlige etater, skoler, politiet, rådhuset, dagsseminarene eller «diverse».

I årsplanen er det på den annen side beskrevet flere nye tiltak som ikke figurerte i virksomhetsplanen. Dette gjelder kriminalitetsforebyggende tiltak, kontakt med menighetene, tverrkulturelt kontaktmøte, valginformasjonsmøte, utarbeiding av informasjonsmateriell, sakene nevnt under «diverse saker og henvendelser, dansk transittvisum, tiltak for svakt språklige barn» og deltakelse i mediadebatten. De nye tiltakene er ifølge Aslam Ahsan kommet i stand på eget initiativ. Ifølge Ahsan diskuteres saker og tiltak løpende med stiftelsens styre. Misforhold mellom beskrivelsen i virksomhetsplanen og det faktiske arbeidet har imidlertid ikke vært tema verken i styremøter eller mellom senteret og Oslo kommune. (På vår henvendelse svarte både flyktninge- og innvandreretaten og et styremedlem i ressurscenteret at de ikke trodde det eksisterte noen virksomhetsplan for 1997. Vi fikk tilgang til virksomhetsplanen gjennom Pakistansk Arbeiderforening.)

Tiltak som kriminalitetsforebyggende arbeid, kontakt med menighetene med tanke på lekschjelp i moskeene og utarbeiding av informasjonsmateriell om oppvekstvilkår i Norge, er i godt samsvar med senterets formål om å mobilisere ressurser rundt barn med innvandrerbakgrunn. Også andre tiltak, som valginformasjonsmøte og tverrkulturelt kontaktmøte, begrunnes med at det er viktig for barna at foreldrene er informert om det norske samfunnet. Vi synes likevel at det er noe vanskeligere å se at dette er oppgaver som naturlig hører hjemme hos ressurscenteret for pakistanske barn. Det er også virksomhet ved senteret som har svært lite med barns oppvekststressurser å gjøre. Dette gjelder for eksempel saken med transittvisum, foredragsvirksomhet for IOGT om rusmidler og muslimer, julelunsj for norske politikere og bistand i forbindelse med oversetting og skriving av søknader. Engasjementet i forbindelse med transittvisumsaken forklares av senterets leder med at konflikten med Pakistansk Arbeiderforening gjorde det nødvendig for senteret å reetablere tillit i det pakistanske miljøet, og at denne saken var godt egnet til det.

Det er med andre ord til dels et stort misforhold mellom tiltakene som er beskrevet i virksomhetsplanen og det faktiske arbeidet slik det er beskrevet i årsrapporten. Ifølge senterets leder skyldes dette i all hovedsak konflikten med Pakistansk Arbeiderforening, samt at driften ikke kom i gang før på høstparten. Dette kan imidlertid ikke forklare engasjementet i en rekke nye saker som ikke er beskrevet i virksomhetsplanen.

6 Foreldrenes erfaringer med senteret

Pakistanske barns og foreldres kunnskap om og vurdering av senteret vil ha stor betydning for senterets mulighet til å påvirke integreringen av pakistanske barn og unge. Vi har spurt 44 pakistanske foreldre om de har hørt om ressurscenteret, om de har vært i kontakt med senteret, og hva slags oppfatning de har av nytten av virksomheten. Foreldrene er valgt ut tilfeldig, men gir ikke nødvendigvis et representativt bilde av pakistanske foreldres syn på ressurscenteret. Fortifire personer er likevel mange nok til å gi et inntrykk av hvordan stemningen er i gruppa av pakistanske foreldre i Oslo.

Nærmere syv av ti av de spurte hadde hørt om ressurscenteret. I lys av den hyppige mediaomtalen av senterets leder er det kanskje overraskende at så mange som 30 prosent sier at de aldri har hørt om senteret. (Spørsmålet ble stilt på følgende måte: Kjenner du til Ressurscenteret for Pakistanske Barn, drevet av Aslam Ahsan.) Tretti prosent av de spurte hadde vært i kontakt med senteret én eller flere ganger.

I et åpent spørsmål ble respondentene bedt om å beskrive sin vurdering av nytten av senterets virksomhet. Vi har her forsøkt å kategorisere svarene vi fikk. Dette er presentert i tabell 6.3. Flertallet mente at senteret ikke representerer noen nytte for pakistanske barn. I noen av svarene var vurderingene nært knyttet til senterets leder, som til dels ble tildelt svært negative egenskaper. Bare fire personer, tilsvarende 13 prosent av de spurte, ga uttrykk for en noenlunde uforbeholden støtte til senterets virksomhet. Tjueprosent var positive til ideen om et ressurscenter for pakistanske barn, men kjente lite til den faktiske virksomheten ved senteret. Det er også en tendens til at de som er negative, i større grad har erfaringsbasert kunnskap om senteret enn de som er positive.

Flere av foreldrene sier at «han gjør ingen ting for våre barn». En av forklaringene på denne oppfatningen kan være at så mye av virksomheten er rettet mot offentlige etater. Navnet «ressurscenter for pakistanske barn» gir nok inntrykk av at virksomheten i større grad består av tiltak for barn, enn det tilfellet er.

Det er en klar tendens til at det er de minst integrerte¹ pakistanske foreldrene som er mest negative til ressurscenteret. Som integreringsmål brukes her mors norskferdigheter og lesing av norske aviser. Gruppa «negative» består av en sammenstilling av de første fire kategoriene i tabell 6.3, og gruppa «positive» av de fire siste. De som ikke kjenner til ressurscenteret ser dessuten ut til å være noe mindre integrert enn dem som kjenner til senteret. Det er ingen forskjell i integreringsscore på dem som har brukt senteret, sammenlignet med dem som aldri har vært i kontakt med senteret,

¹ På grunnlag av spørsmål om mødrenes norskkunnskaper og lesing av norske aviser, har vi konstruert en indeks for mors norskkunnskaper/avislesning. Indeksen går fra 0–6 poeng, der 0 poeng betyr dårlige leseferdigheter på norsk og dårlige muntlige norskkunnskaper, samt lesning av norske aviser sjeldnere enn ukentlig. 6 poeng betyr svært gode norskkunnskaper og daglig lesing av norske aviser. Indeksen kan etter vår mening også tolkes som en integreringsindeks, siden gode norskkunnskaper og avislesning må antas å indikere større kontaktflate med og kunnskap om det norske samfunnet.

til tross for at det er en liten tendens til at av dem som kjenner til senteret, er bruken størst blant de minst integrerte. Denne effekten blir imidlertid nøytralisert av at de som ikke kjenner til senteret, og dermed heller ikke bruker det, er mindre integrerte enn gjennomsnittet.

Dersom senteret skal være en ressurs for de minst integrerte foreldrene, er det klart et problem at de som har dårligst norskkunnskaper og sjelden leser norske aviser, er de som er mest negative. En mulig forklaring på denne sammenhengen er at en del av Aslam Ahsans utspill i pressen er blitt svært dårlig mottatt i deler av det pakistanske miljøet. Ikke minst i Pakistansk Arbeiderforening raser man over Ahsans utspill om at norskopplæring bør gjøres obligatorisk og knyttes til bosettingstillatelse, og hans motstand mot etablering av muslimske skoler. Selv om det nok reageres mot slike utspill i mange ulike miljøer, vil motstanden trolig være størst hos de minst integrerte pakistanerne.

Tabell 6.1 Andel av de spurte som har hørt om Ressurssenteret for pakistanske barn, drevet av Aslam Ashan?

	N	Prosent
Nei	14	31,8
Ja	30	68,2
Total	44	100,0

Tabell 6.2 Andel av de spurte som har vært i kontakt med ressurscenteret

	N	Prosent
Aldri	31	70
En gang	3	7
2-4 ganger	8	18
5 ganger+	1	2
Total	44	97

Tabell 6.3 Oppfatninger om nytten av senteret. (Klassifiseringer av svar på det åpne spørsmålet: hva er din oppfatning om nytten av ressurscenterets virksomhet?)

	N	Fordeling av dem som har hørt om senteret etter vurdering av senteret. Prosent.	Andel av disse som har vært i kontakt med senteret. Prosent
Ingen nytte, vurderingen sterkt knyttet til senterets leder	6	20	80
Ingen nytte	5	17	80
Ingen nytte, vurderingen basert på andres erfaringer	4	13	25
Ingen nytte, men positiv til ideen om et ressurscenter	1	3	00
Nyttig, men negativ til senterets leder	3	10	33
Positiv til ideen , men kjenner lite til senterets praksis	7	23	29
Nyttig	4	13	00
Total	30	100,0	41

Tabell 6.4 Gjennomsnittlig score på indeks for mors norskkunnskaper/avislesning, etter kjennskap til senteret

	Gjennomsnitt	N
Kjenner ikke	2,1	14
Kjenner	3,3	30
Total	2,9	44

Tabell 6.5 Gjennomsnittlig score på indeks for mors norskkunnskaper/avislesning, etter vurdering av senterets virksomhet

	Gjennomsnitt	N
Negativ (1–4)	2,4	16
Positiv (5–8)	4,2	14
Total	3,3	30

Tabell 6.6a Gjennomsnittlig score på indeks for mors norskkunnskaper/avislesning etter kontakt med senteret

	Gjennomsnitt	N
Ingen	2,9	32
En eller flere	2,8	12
Total	2,9	44

Tabell 6.6b Gjennomsnittlig score på indeks for mors norskkunnskaper/avislesning for dem som har hørt om senteret, etter kontakt med senteret

	Gjennomsnitt	N
Ingen	3,7	17
En eller flere	2,8	12
Total	3,3	29

7 Offentlige etaters erfaringer med senteret

Det som presenteres i dette avsnittet er informasjon innhentet gjennom telefonsamtaler med ansatte innenfor grunnskolen, videregående skole, politiet, barnevernet og bydelsadministrasjonen i bydel 6. Informantene er med unntak av barnevernet hentet fra en liste over kontaktpersoner som er utarbeidet av ressurscenterets leder. Det er helt klart en metodisk svakhet å la den som skal evalueres velge ut informantene. På den annen side har det liten hensikt å ringe rundt til personer som aldri har hatt noen kontakt med senteret. Senterets virksomhet i forhold til offentlige etater har i stor grad vært konsentrert om to videregående skoler, to–tre barneskoler, avdeling for forebyggende arbeid ved Oslo Politikammer, og enkeltpersoner ved tre barnevernsskontorer. De representantene for barnevernet i bydel 6 som vi har vært i kontakt med, sier at de har lite med senteret å gjøre, og ønsker ikke å uttale seg om hvorvidt erfaringene er positive eller negative. For de øvrige etatene har vi valgt å gi en samlet framstilling av informasjonen som framkom gjennom samtalene. Dette gjøres både av hensyn til informantenes anonymitet, og fordi de ulike etatene langt på vei har de samme erfaringene med senteret.

Samarbeidet med Ressurscenter for pakistanske barn beskrives gjennomgående som nyttig av kontaktpersonene i de ulike etatene. Mange har opplevd det som vanskelig å komme i kontakt med den pakistanske foreldregruppa, og opplever det som en stor lettelse at det finnes et senter der det går an å henvende seg for å få hjelp. Det som framheves som spesielt nyttig, er ressurscenterets innsats for å informere og motivere pakistanske foreldre i forbindelse med forskjellige møteaktiviteter. Spesielt skolene framhever at oppmøtet på foreldremøter har blitt betraktelig bedre etter innsats fra ressurscenteret. I noen tilfeller har Aslam Ashan fungert både som kontaktperson, tolk og møteleder. Naturlig nok har ikke alle tiltakene vært like vellykkede, men dette overskygger likevel ikke bildet av at kontakten i all hovedsak oppfattes som positiv og nyttig.

Likevel er det ingen av informantene som er i stand til å formulere i særlig detalj hva det er ved ressurscenterets arbeidsmetoder som gjør samarbeidet så vellykket. Stikkord som går igjen er engasjement og tilgjengelighet. Tilgjengeligheten som følger av at dette er et senter som er oppe på dagtid, samtidig som senterets leder stiller opp på arrangementer nær sagt til alle døgnetstider, er svært viktig for de offentlige etatenes mulighet til å nyttiggjøre seg senteret. Ingen av de norske kontaktpersonene kunne på stående fot komme på et annet sted enn ressurscenteret der de kunne henvende seg dersom de ønsket hjelp til å kommunisere med pakistanske foreldre.

Ressurscenterets leder beskrives som en aktiv og engasjert person, med mange baller i luften. Hos noen av de norske kontaktene kan det spores en viss frustrasjon over at det til tider kan være litt mange ideer å forholde seg til, og at igangsatte prosjekter og ideer noen ganger lider under stadig nye innspill.

8 Avslutning

De foregående avsnittene viser med stor klarhet at meningene om ressurscenterets virksomhet er delte, og at holdningene i stor grad følger etniske skillelinjer: Nordmenn i offentlige etater har i hovedsak positive erfaringer med senteret og opplever samarbeidet som nyttig. I det pakistanske miljøet er det derimot utbredt og til dels sterk skepsis. Skepsisen er i betydelig grad knyttet til personen Aslam Ahsan. I og med at Aslam Ahsan er leder og eneste ansatte på senteret, er det vanskelig å skille personen Aslam Ahsan fra senteret. Hvorvidt skepsisen bunner i reell og saklig misnøye med hvordan senteret drives, eller om det er indre spenninger i det pakistanske miljøet som gir seg slike utslag, får ligge usagt i denne evalueringen. Det kan imidlertid tenkes at Ahsans omfattende aktivitet som talsperson og deltaker i mediadebatten kan ha kommet i konflikt med hans rolle som leder av ressurscenteret, fordi utspillene har medført sterke negative reaksjoner i deler av senterets potensielle brukergruppe. På den annen side oppfatter Ahsan selv mediakontakten som en sentral del av senterets oppgaver.

I 1997 var det ikke helt godt samsvar mellom de tiltakene som var beskrevet i virksomhetsplanen som lå til grunn for søknaden om kommunalt tilskudd, og den faktiske aktiviteten ved senteret. Selv om dette delvis kan forklares med at driften ikke kom i gang før i august, synes det også som om aktivitetene har et visst ad hoc-preg, der senterets leder stadig setter nye temaer og prosjekter på dagsordenen. Dette er ikke nødvendigvis noe problem i seg selv, dersom midlene anvendes etter formålet, men det er nok i norsk sammenheng noe uvanlig at offentlig finansierte virksomheter føler seg så lite bundet av sine egne virksomhetsplaner. Vår evaluering antyder også at sammenhengen mellom tiltakene og senterets formål i enkelte tilfeller er vanskelig å få øye på.

Vi har et klart inntrykk av at det manglende samsvaret mellom planer og faktisk aktivitet ikke har blitt tematisert verken av senterets styre eller av de bevilgende myndigheter. Dette kan skyldes at det manglende samsvaret ikke har vært oppfattet som et problem, eller at senterets styre ikke har sett det som sin oppgave å drive tett oppfølging av virksomheten. En mulig løsning kan være at stiftelsens styre ved eventuelle senere bevilgninger oppfordres til å ta et klarere grep rundt gjennomføringen og etterlevelsen av de årlige virksomhetsplanene.

Utgangspunktet for dette notatet var en henvendelse fra Oslo kommune om å evaluere driften av Ressurscenter for pakistanske barn i 1997. Utover gjennomgangen av driften av senteret akkurat dette året, har vi også gjort en del observasjoner som er av mer generell karakter: På den ene siden er det ingen tvil om at ressurscenteret er et viktig initiativ fra innvandrer miljøer, og at det representerer en kjærkommen kommunikasjonskanal for en rekke norske offentlig ansatte. Mange av disse vil mene at tiltaket er så nyttig at det bør ses gjennom fingrene med eventuelle uoverensstemmelser mellom måten senteret drives på og norske krav til formalisme. På den andre siden kan offentlig finansiering av tiltak som er sterkt knyttet til én person ha visse util-

siktede negative konsekvenser: Gjennom å fullfinansiere slike prosjekter oppnevner norske myndigheter bestemte personer til autoriserte talsmenn for en viss gruppe. Media bidrar i stor grad til å forsterke denne rollen. Dette kan utløse interne konflikter i minoritetsgruppene, fordi disse gruppene som regel er mye mer heterogene enn det vi nordmenn gjerne tror.

Evaluering av prosjektet «Ressurssenter for pakistanske barn»

Forskningsstiftelsen Fafo
Borggata 2B/Postboks 2947 Tøyen
N-0608 Oslo
<http://www.fafo.no>

Fafo-notat 1998:11
Bestillingsnr.: 606